

FOROLLHOGNA VILLREINOMRÅDE

OPPSYNSRAPPORT 2009

Villreinjakta 2009

OMRÅDEBESKRIVELSE

Forollhogna villreinområde har ifølge driftsplanen et tellende areal på 1.848.181 dekar. Området ligger i fylkene Sør-Trøndelag og Hedmark og består nå totalt av 20 villreinvald i kommunene Rennebu, Midtre Gauldal, Holtålen, Os, Tolga og Tynset etter at 18 terreng i Tynset og Rennebu gikk sammen til et vald i 1999.

Av totalarealet er 864.500 dekar (47 %) statsallmenning og 974.181 dekar (53%) privatområde.

Villreinstammen var vinteren 2007/2008 mellom 1.950 og 2.000 dyr, noe som førte til at årsmøtet dette året senket totalkvoten fra 950 til 900 dyr.

GENERELLE FORHOLD

Fellingskvoten 2009 var som ovenfor beskrevet på 900 dyr, en nedgang på 50 dyr i forhold til foregående år. Fordelingen var på 40 % kalv, 32 % simle, 20 % liten bukk (inntil 3 takker i hver gevirstang) og 8 % stor bukk. Kvoten gav et minsteareal på 2.050 dekar pr. dyr.

Villreinoppsynet besto av 3 faste fjelloppsyn og 13 "faste" deltidsoppsyn, men bare 10 av disse var ute i praktisk tjeneste denne høsten. Disse var totalt ute i 98 dager. I tillegg er SNO etablert i området med 2 stillinger. Disse deltok i oppsynet i totalt 14 dager i 2009.

Samtlige oppsyn hadde begrenset politimyndighet. De faste for hele villreinområdet mens de øvrige hadde for "sitt" område begrenset til den årlige villreinjakten. Politimyndigheten ble gitt i 2008 for en 2-årsperiode, d.v.s. til og med 2009.

Forut for jakten var det en felles samling på Hjerkinna for samtlige oppsyn i Forollhogna, Knutshø, Snøhetta og Rondane villreinområder. Det deltok også representanter fra lokale lensmannskontor, fra SNO og fra de tre berørte politidistrikter. Forelesere var Nils R. Duna fra Nord-Trøndelag politidistrikt, Knut Normann Mælen fra Østerdal politidistrikt og Marius Rønningen fra Sør-Trøndelag politidistrikt. En meget vellykket samling og gjennomgang forut for jakten 2009.

Deltagelsen fra lensmannskontorene i det praktiske oppsynet ble imidlertid begrenset også denne høsten, kun 2 dager.

Avlønningen av oppsynet skjer ved betaling pr. time utført tjeneste samt godtgjørelse for bruk av bil. Arbeidsgiverne til de faste fjelloppsyn får refundert faktiske utgifter minus refusjon gjennom fjelloven.

Oppsynstjenesten 2009 ble ledet av Terje Borgos, som var budsjett og rapportansvarlig, i samarbeid med Jon Horten, Frode Aalbu og Trond Are Berge. Samarbeidet besto i at hver av disse hadde hovedansvaret for utkommandering av oppsynspersonell og den daglige betjening av villreintelefonen hver sin uke.

Oppsynstjenesten er ellers bygd opp omkring et eget lukket sambandsnett med en basestasjon plassert sentralt i området. Radioene som blir benyttet, har i tillegg til de egne oppsynskanalerne innlagt jaktradiokanaler til NJFF samt politiets redningskanal. For å kunne oppnå gjensidig kontakt med jegerne lytter oppsynet fast på jaktradiokanal nr. 1 - frekvens 143.900.

VILLREINJAKTEN 2009

Av totalkvoten på 900 dyr ble det skutt 766 dyr, som gir en fellingsprosent på 85,1 % (83,8 % i 2008), en etterlengtet oppgang. De skutte dyr fordeler seg mellom de ulike kommuner som følger:

Rennebu - 11 dyr = 91,7 %. Midtre Gauldal – 196 dyr = 77,2 %. Holtålen - 147 dyr = 82,1 %. Os – 81 dyr = 77,1 % , Tolga - 98 dyr = 86,7 %. Tynset - 216 dyr = 98,2 %.
I tillegg felte villreinutvalgets jegere alle 17 tildelte dyr.

I tilknytning til fellingstallene vil en få bemerke at enkelte rettighetshavere også dette året er seint med å rapportere inn resultatet selv om det var en forbedring fra foregående år. Det er videre klart at innleverte kjever må kontrolleres opp mot innleverte kort for rette opp feilskjæring av kortene.

AKTIVITET:

Totalt har 13 + 2 oppsyn utført oppsynstjeneste under jakten 2009.

Oppsynstjenesten 2009 omfatter til sammen 112 dager (106 i -08) i fjellet. Økningen var en naturlig følge av økt skadeskyting og funn av døde dyr foregående jakt. Dyrene var imidlertid mer samlet og beveget seg heller ikke denne høsten så mye som tidligere år.

Fellingen av reinen dette året ble spredd over hele jakttiden. Kun i svært få dager var det rein i nordområdene og svært mye av uttaket skjedde derfor sør og vest i området og da spesielt på Vingelsterreng og Kvikneterreng. Selv med så omfattende overgangsavtaler som det Forollhognaområdet har ble det i slutten av jakten åpnet for overganger som det i utgangspunktet ikke var avtaler for (Kvikne fjellstyre). Dette medvirket til at årets fellingsprosent ble på 85,1 %.

Oversikt over antall oppsynsdager i perioden 1997 – 2009

År.	1997	-98	-99	-00	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08	-09
Dager	73	82	81	85	91	87	59	64	68	62	101	106	112

SKADESKYTING:

Under utøvelsen av oppsynet er det registrert en del forhold som det kan være av interesse å se litt nærmere på.

Når det gjelder skadde dyr, har en sortert ut skader som ikke kan settes i forbindelse med jaktutøvelsen. Det er i 2009 registrert 15 skadeskutte dyr. 10 av disse er avlivet, 4 er rapportert dødsutt, men ikke funnet mens 1 har ukjent skade og er ikke funnet. 1 sett skadd dyr er trolig gjenfunnet dødt og inngår i de 6 dyr som er gjenfunnet døde og som derfor også må telle med. Totalt blir dette 21 dyr. I tillegg kommer 2 småbukker som ble avlivet grunnet annen skade i fot, en storbukk avlivet etter jakta samt 1 bukk funnet en tid etter at jakta var slutt, skade ukjent. En simle ble kassert grunnet betennelse i store deler av dyret.

I 2008 ble det registrert 13 skadde og 5 dyr gjenfunnet døde.

De registrerte skadeskutte og døde dyrene, 12 kalver, 5 simler, 3 liten bukk og 1 stor bukk, gir en skadeskytingsprosent på 2,7 %. Tabellen nedenfor viser utviklingen siden 1997, og en ser at det var en gledelig utvikling fram til i 2008. Etter en nedgang i 97 og 98, en liten økning i 99 og 2000, en ny nedgang fram til 2004, en liten økning i 2005, historisk lavt på 0,3 % i 2006 før 0,77 % i 2007, så en markert økning til 2,3 % i 2008 og nå i 2009 en ytterligere økning til 2,7 %.

Oversikt over skadde dyr / skadeskytingsprosent 1997 – 2009

År.	1997	-98	-99	-00	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08	-09
Skadde og døde dyr.	7	9	12	15	10	6	3	2	3	1	5	18	21
%	1,3	1,3	1,6	2,1	1,4	0,9	0,8	0,5	1	0,3	0,77	2,3	2,7

Ut over dette kjenner en ikke til andre alvorlige skader på dyr. Det er imidlertid også dette året observert dyr med mindre skader etter brunstkamper.

Fordeling av de skadeskutte dyrene i perioden 1997 - 2009

	Stor bukk.	Liten bukk.	Simle.	Kalv.
1997	1 stk 1,8 %	1 stk 0,9 %	2 stk 1,2 %	3 stk 1,4 %
-98	0	2 " 1,5 %	2 " 1,0 %	5 " 1,9 %
-99	4 " 5,3 %	1 " 0,7 %	2 " 0,9 %	5 " 1,7 %
2000	6 " 8,2 %	1 " 0,7 %	4 " 1,8 %	4 " 1,4 %
2001	2 " 2,8 %	0 "	5 " 2,3 %	3 " 1,1 %
2002	0	1 " 0,7 %	2 " 1,0 %	3 " 1,1 %
2003		1 " 0,9 %	1 " 5,6 %	1 " 0,6 %
2004	2 " 3,6 %			
2005			2 " 3,3 %	1 " 0,7 %
2006				1 " 0,7 %
2007	1 "		4 "	
2008	1 "	1 "	7 "	9 "
2009	1 "	3 "	5 "	12 "

Oversikten må sees i sammenheng med kvoten det enkelte år. Det er klart at dette forhold virker inn på fordelingen av skadeskytingen for de ulike dyregrupper. Det er et meget dårlig resultat etter jakta 2009 en nå er vitne til. En økning av antall skadde og døde dyr i forhold til foregående år, med 50 færre dyr i kvote, er ikke akseptabelt, spesielt når en ser tilbake til årene før 2008 da antall skadde dyr økte fra 5 til 18. Det ble også dette året registrert at flere forhold dukket opp i starten av jakten slik at stressjakt de siste dagene ikke kan være hele forklaringen. Noen forhold mener vi imidlertid skyldes jakt under vanskelige slik at påskutte dyr ikke blir funnet. Jegerne har da tydelig vis ikke tatt konsekvensen av en påskyting, men fortsatt jakta etter andre dyr. En slik handlemåte er ikke akseptabel. Det er også riktig å nevne at oppsynet kjenner til uvanlig mange "bomskudd" også dette året.

I utgangspunktet helt uforklarlige bomber, men som en i ettertid trolig kjenner noe av årsaken til - så lav siktelinje at prosjektilet som avfyres subber i reinlaven / presses opp av lufttrykket mot bakken.

Når en ser på statistikken over perioden fra 1997 til 2009 er det klart at gruppen liten bukk nesten uten unntak har lavest skadeskyting (i forhold til antall fellingstillatelser).

Å få tildelt liten bukk er mange jegeres skrekk på grunn av at det ansees som vanskelig å plukke ut riktig dyr. Dette medfører at jegere med liten bukk blir liggende lengre før skuddet avfyres. Jegerne får dermed roet seg ned, får lavere puls og avfyrrer skuddene under mere kontrollerte former. Resultatet er lavere skadeskytingsprosent på gruppen liten bukk. Dette bør det fokuseres på, og det bør være en tankevekker for jegere flest - bruk tid til å roe ned før skudd avfyres.

KONTROLLER, RAPPORTER OG ANMELDELSER:

Det er i løpet av jakten registrert noen forhold som oppsynet har grepet inn i. Dette dreier seg om hele 18 OPS-saker (6 i 2008), 4 forhold som er rapportert til rettighetshaver og 7 forhold (6 i 2008) som er rapportert til politiet.

De sakene som er oppgjort på stedet omhandler uregelmessighet med kontrollkort, små grensekrenkelser og tvilsom skyting.

De sakene som er rapportert til politiet er to tilfeller av jakt utenfor gyldig område, et tilfelle av bruk av helmantlet ammunisjon, et tilfelle av jakt uten å ha med nødvendige papirer, et tilfelle av uforsvarlig skyting, et tilfelle av mistanke og bevist skyting mot feil type dyr og et tilfelle av skadeskyting av kalv som var i meget raskt trav da skuddet ble avfyrt.

Oversikt over antall anmeldelser i perioden 1997 – 2008

År. 1997	-98	-99	2000	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08	-09
Ant. 3	0	2	7	2	3	1	0	0	0	3	6	7

Oversikt over antall kontrollerte jegere 1997 – 2009

År	1997	-98	-99	2000	-01	-02	-03	-04	-05	-06	-07	-08	-09
Ant.	215	282	296	281	284	267	64	134	131	91	269	243	358
%	33	38	35	35	35	36	16	34	44	30	33,5	25,6	39,8

Oversikten viser utviklingen de siste 13 årene. For 2003 og 2004 må en ta med i vurderingen totalkvoten på bare 400 dyr og i 2005 og 2006 på bare 300 dyr. Erfaringene etter disse årene er at det var svært liten jegerkonsentrasjon og at dette virker inn på mulighetene til å kontrollere de som er ute på jakt (sprer seg ut i området). Andelen kontrollerte jegere økte litt i 2007 mens det ble en klar nedgang i 2008. Forut for årets jakt ble det fokusert på at antallet kontroller burde øke og totalt er det registrert 39,8 % kontrollerte jegere.

Totalt synes det riktig å konkludere med at oppsynet er gjennomført på en forsvarlig måte, Oppsynet har imidlertid ikke fanget opp de mange påskytinger og skadeskytinger. Dette er ikke ønskelig og et forhold som det må fokuseres mere på før jakta i 2010.

Kommentarer fra det enkelte oppsyn.

Kommentarene etter årets jakt er entydige. Det har vært en uheldig og uønsket utvikling i villrein fjellet med øket skadeskyting og funn av døde dyr. Det har også kommet kommentarer som bekrefter at det har vært en del bomskudd denne høsten. Alt dette er forhold som det nå må fokuseres på for å redusere slike forhold. Videre er det registrert noe småtteri i forbindelse med jaktlagsordningen samt for løssluppen veiing i noen tilfeller. Det er også registrert at jegere med jaktkort å liten bukk bevist jakter på simple for **”det koster bare noen kroner ekstra”**. Disse forhold vil villreinutvalget fokusere på fram mot neste års jakt.

Det er heldigvis også positive rapporter som viser at forholdene ikke er dramatiske og som viser at vi stort sett har meget gode jegere som utøver jakten på et perfekt måte. Dette må vi ikke glemme, men bygge videre på.

Villreintelefonen

Også denne høsten ble Villreintelefonen for Forollhogna drevet av villreinområdet v. oppsynsledelsen. Det etableres et korttidsabonnement med PersonSvar i regi av Telenor. Vakthavende oppsynsleder la inn opplysninger om reinens bevegelser etter samme mønster som tidligere. Det aktuelle telefonnummer ble bekjentgjort før jaktens begynnelse. Etter det en kjenner til fungerte opplegget meget godt, noe som villreinområdets hjemmeside også bidrar til.

Målsetningen var at villreinområdet ikke skulle ha utgifter knyttet opp til denne tjenesten. Resultatet for 2009 viser at Villreintelefonen også dette året har gitt et overskudd på ca. kr. 35.000,-. Overskuddet er fortsatt overraskende høyt og viser at dette er en tjeneste som jegerne bruker og setter pris på. Det ble derfor fokusert før jakt på at en må være så presis som forsvarlig mulig med de opplysninger som skulle legges inn på villreintelefonen. I og med at det kun er 1 minutt som er tilgjengelig for utgående beskjed ble det dette året fokusert på å fortelle hvor dyrene sto vedkommende kveld. Det var videre opp til den enkelte jeger å følge med på værmeldingen for å finne ut hvor reinen burde stå kommende dag. En ordning som det ikke har kommet negative kommentarer på.

Fra oppsynsledelsen er det et klart råd til villreinområdet om at villreintelefonen må videreføres også kommende år og aktuelt nummer er allerede reservert. Oppsynsledelsen vil også påpeke at de vil etterstrebe å gi så gode og riktige opplysninger som overhode mulig for å "gi noe tilbake" for de midlene som tjenesten gir villreinområdet.

Det synes også riktig at midler som kommer inn via denne tjenesten øremerkes videre utbygging av sambandet i villreinområdet samt selve oppsynsutøvelsen.

Rovdyrproblematikk

Det er riktig å nevne at det gjennom vinteren 2009 er registrert en betydelig jerveaktivitet i området. Det ble imidlertid ikke dokumentert noen yngling denne våren. Observasjoner sommeren / høsten 2009 tilsier imidlertid at det trolig også har vært en yngling dette året. Det er flere bekreftede observasjoner av tre dyr som gikk sammen, blant annet 3 dyr sett og fotografert under villreinjakte (Ravaldslette i Vingelen). Det er også registrert jerveskade på sau nord for Forollhogna og store lammetap i Falkenområdet.

En har tidligere år påpekt at Forollhognaområdet ikke ble sett på som en enhet når fellingskvoter for lisensjakta på jerv ble vedtatt i de berørte regioner (region 5 og region 6). Det er med glede en nå registrer at det er tatt tak i dette uforklarlig forhold og det er nå lik forvaltning av jerv i hele Forollhognaområdet.

Tamreinovergang

Forrige høst / siste vinter var det færre tamrein (60 – 70 dyr) som kom inn i de østre deler av villreinområdet. Noen dyr var det imidlertid og gjennom vinteren ble det skutt 4 dyr mellom Rugeldalen og Hessdalen samt 1 dyr i Ledalen. Under årets jakt ble det skutt 1 stor bukk ved Svarttjønnbekken. Reineier ble kontaktet, dyret ble transportert ut for eiers bekostning og jeger vikk fortsette jakta. Avtalen fra 2005 om at oppsynet kunne avlive tamrein under jakta ble videreført i 2009, men det ble ikke skutt tamrein av oppsynet under villreinjakta denne høsten.

Nå på senhøsten har det imidlertid vært store problemer. Anslagsvis mellom 250 og 300 dyr går i skrivende stund mellom Rugeldalen – Hessdalen – Setersjøen. Videre er et betydelig antall jaget tilbake av reindriften. Disse dyrene ble stanset like etter at de trakk over jernbanen oppe på Rugeldalen. Det er også riktig å presisere at det var ren flaks som hindret at dyrene trakk over Kjøljedalen og videre vestover. Dyrene ble stanset i det de var i ferd med å krysse setervegen der og drevet tilbake østover og opp i fjellet.

Disse problemene vil trolig øke nå som sperregjerdet nord for Aursunden blir en realitet. En vet at Villreinutvalget har tatt tak i dette og nå vil planlegge et større møte like over nyår for å forsøke å forene aktuelle instanser med sikte på å få satt i stand jernbanegjerdet mellom Glåmos stasjon og Nesvollen slik at dette gjerdet stanser trekket vestover og inn i villreinområdet.

Sluttord

Siste jaktdagen i år ble ei simle med avskutt kjeve avlivet. Simla var meget dårlig og helt tom i buken. Denne simla, sammen med de andre skadde og døde, aktualiserer problemstillingen.

Det kan være vanskelig å finne igjen påskutte dyr, både døde og ikke minst skadde dyr. Årets resultat viser imidlertid at det har blitt for mange slike tilfeller – 21 dyr er ikke noe som jegerne i Forollhogna villreinområde vil eller kan være bekjent av. Dette kan bli et rykte som alle våre gode ansvarsfulle jegere, og de er i absolutt flertall, ikke fortjener. Noe må gjøres, og for å nå de som trenger det kreves at alle aktører samarbeider om dette. Villreinutvalget vil nå ta tak i problemet og det ligger i kortene at også rettighetshaverne må fokusere på disse forhold i jegermøter og kortutdelingsmøter forut for villreinjakten 2010.

Dette vil trolig være et bidrag for å gjenopprette Forollhogna Villreinområdets gode rykte som et foregangsområde for villreinadministrasjon og villreinjakt.

Røros, 12.11.2009

Terje Borgos,
ansvarlig oppsynsleder